

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“สื่อมวลชน” ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานหมายถึง “น. สื่อกลางที่นำข่าวสาร สาร และเนื้อหาสาระทุกประเภทไปสู่มวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542. หน้า 1200) จากความหมายข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่าสื่อมวลชนในปัจจุบันนี้มีหลายสาขา ซึ่งแต่ละสาขาก็มีรูปแบบและวิธีการเผยแพร่สารที่แตกต่างกันออกไป ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย กว้างไกลและมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา การเผยแพร่ “สาร” โดยใช้ “สื่อ” ในยุคนี้จึงเป็นเรื่องง่าย ไม่ว่าผู้รับสารจะอยู่ ณ ที่แห่งใดสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้จากทั่วทุกมุมโลกได้อย่างทั่วถึงและทันท่วงที

สื่อประเภทหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันคือ “โทรทัศน์” ไม่ว่าจะเป็นการรับฟังข่าวสารหรือความบันเทิงต่างๆ ทั้งนี้เพราะโทรทัศน์นั้นเป็นสิ่งที่สามารถรับชมได้ทั้งภาพ เสียง อากัปกิริยา ความรู้สึก อารมณ์ได้อย่างชัดเจน

จากรายงานผลเบื้องต้นของสำนักงานสถิติแห่งชาติในการสำรวจสื่อมวลชน พ.ศ.2546 ประเภทโทรทัศน์ ปรากฏว่าจำนวนประชากรตั้งแต่อายุ 6 ปีขึ้นไปรวมทั้งราชอาณาจักรเป็นจำนวน 57,948.5 พันคน (แบ่งเป็นเพศชาย 28,800.6 พันคน เพศหญิง 29,147.9 พันคน) รับชมโทรทัศน์รวมทั้งหมด 54,739.8 พันคน (แบ่งเป็นเพศชาย 27,309.9 พันคน เพศหญิง 27,430.0 พันคน) โดยรับชมรายการประเภทต่างๆดังนี้คือ ประเภทบันเทิง 28,255.4 พันคน ประเภทข่าว 25,827.0 พันคน ประเภทสารคดี/ความรู้ทั่วไป 513.4 พันคน ประเภทวิเคราะห์/แสดงความคิดเห็น 46.1 พันคน ประเภทธุรกิจ/โฆษณา 9.2 พันคน และอื่นๆ 88.7 พันคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2546. เว็บไซต์)

ผลจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาตินี้ทำให้เห็นถึงความนิยมของประชาชนในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ซึ่งประชาชนส่วนมากรับชมโทรทัศน์เพื่อความบันเทิงเป็นหลัก รองลงมาคือ การรับฟังข่าว การสำรวจนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าสื่อโทรทัศน์สามารถสนองความต้องการของประชาชนด้านความบันเทิงได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งรายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิงในปัจจุบันนี้มีความหลากหลายในการนำเสนอ แต่ละรายการต่างมุ่งที่จะนำเสนอความแปลกใหม่ ความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละรายการหรือแต่ละสถานี

การจัดรายการโทรทัศน์มีหลายรูปแบบซึ่งจำแนกประเภทรายการวิทยุโทรทัศน์ได้ตามบทบาทของวิทยุและโทรทัศน์ และตามลักษณะของผู้ชมแต่แบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ 2 ประเภทดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541. หน้า 728 -736)

1. ประเภทรายการจำแนกตามบทบาทของวิทยุโทรทัศน์ มี 5 ประเภทคือ รายการข่าวสาร รายการความรู้และการศึกษา รายการบันเทิงและดูใจ รายการบันเทิง และรายการโฆษณาประชาสัมพันธ์

2. ประเภทรายการจำแนกตามผู้ชมได้แก่ รายการเด็ก รายการวัยรุ่น รายการแม่บ้าน และรายการอาชีพ

ผู้วิจัยทำการสำรวจรายการโทรทัศน์พบว่า ปัจจุบันนี้มีรายการโทรทัศน์ที่หลากหลายมากสามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 2 ประเภทคือ รายการที่เน้นสาระอาทิ รายการข่าว รายการเกี่ยวกับสารคดีต่างๆ เช่น รายการถึงลูกถึงคน รายการจอบโลก เป็นต้น และรายการที่เน้นความบันเทิงอาทิ รายการเกมโชว์ต่างๆ เช่น รายการชิงร้อยชิงล้าน รายการ 07 โชว์ เป็นต้น รายการเพลง เช่น รายการเกมฮอตเพลงฮิต รายการไอไอซี เป็นต้น รายการทอล์กโชว์ เช่น รายการลมคมยมดาว รายการทไวไลท์โชว์ เป็นต้น

สิ่งที่ผู้ผลิตหรือผู้จัดรายการมีจุดประสงค์เดียวกันคือ การเข้าถึงผู้ชม การเผยแพร่สื่อในปัจจุบันนี้ล้นแล้วแต่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้รับสาร ดังนั้นสื่อมวลชนจึงเกิดลักษณะสำคัญต่อผู้รับสารจากสื่อคือ เป็นต้นแบบที่สำคัญให้คนในสังคม เป็นสื่อกลางและเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545. หน้า 153)

“สื่อ” ถือว่ามีอิทธิพลต่อสังคมและบุคคลเป็นอย่างมาก แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละบุคคลด้วยว่าสามารถวิเคราะห์ แยกแยะ ในสิ่งที่ถูกที่ควรได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งบุคคลที่ถือว่ามีวุฒิภาวะน้อยที่สุดในสังคมก็คือ กลุ่มเด็กและวัยรุ่น ดังที่สมพร มั่นตะสูตร (2525. หน้า 115 – 116) อ้างถึงชำนาญ รอดเหตุภัยไว้ว่า

สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อประชาชนทั่วไปทางด้านการใช้ภาษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์และภาพยนตร์ สื่อประเภทนี้เป็นครูสอนภาษาที่มีอิทธิพลมาก ประชาชนเรียนรู้ภาษาจากสื่อมวลชนโดยไม่รู้สึกรู้สึกลับและมักใช้ตามอย่างไปโดยอัตโนมัติ ภาษาที่เรียนจากสื่อประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นภาษาพูด จากการวิจัยของคุณรัฐจวน มินประดิษฐ์เรื่อง “อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายซึ่งมาจากครอบครัวที่มีฐานะแตกต่างกัน” ทำให้ได้หลักฐานยืนยันว่า ภาษาจากสื่อมวลชนประเภทนี้มีอิทธิพลต่อเด็กในวัย

ดังกล่าวเป็นอันมาก โดยเฉพาะภาษาแสลง (Slang) เด็กๆจะพากันจดจำและนำเอามาใช้ใน ชีวิตประจำวันทำให้เกิดเป็นปัญหาเพราะเด็กๆมักจะนำมาใช้โดยไม่รู้กาลเทศะ

อีกทั้งพรกมล รัชนาภรณ์ (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และพฤติกรรมการบริโภคสินค้าของวัยรุ่นในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นในจังหวัดเชียงใหม่สามารถแบ่งออกเป็น 11 กลุ่มคือ กลุ่มชอบ สินค้าใหม่ๆ กลุ่มชอบเล่นคอมพิวเตอร์ กลุ่มรักเรียน กลุ่มนักเที่ยว กลุ่มสนใจในศาสนา กลุ่มรักบ้าน กลุ่มรักเฮฮา กลุ่มนักอ่าน กลุ่มรักดนตรี กลุ่มไม่จริงจังกับชีวิต ส่วนพฤติกรรมการ เปิดรับสื่อพบว่า มีการเปิดรับสื่อในระดับมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโทรทัศน์ ส่วนพฤติกรรมการ บริโภคสินค้าพบว่า นิยมบริโภคอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ด นิยมเลือกซื้อเสื้อผ้าตามห้างสรรพสินค้า

นอกจากนี้ ปรมะ สตะเวทิน (2531) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจการดูโทรทัศน์และทัศนคติของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร” พบว่า เยาวชนทุกคนมีโอกาสดูโทรทัศน์ รายการที่วัยรุ่นชอบดูมากที่สุดได้แก่ ข่าว ภาพยนตร์ เกมส์ต่างๆ ดนตรีและเพลง ก็ทำตามลำดับ

วรรณภา จุรีรัตน์สิริกุล (2531) ศึกษาวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อความตระหนัก ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในกรุงเทพมหานคร” พบว่า ลักษณะการเลือกรับชม รายการโทรทัศน์นั้น ผู้ที่มีอายุน้อยคือเด็กหรือเยาวชน จะรับชมรายการบันเทิงมากกว่ารายการที่มี การเสนอข่าวสารความรู้ รายการบันเทิงที่เยาวชนรับชมประกอบด้วยรายการกีฬา ดนตรีและละคร

จากงานวิจัยที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเด็กและวัยรุ่นมีโอกาสในเปิดรับสื่อ และสื่อก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตด้วย นอกจากนี้ยังทำให้ทราบว่าประเภทรายการที่วัยรุ่น นิยมมากอย่างหนึ่งคือ เพลงและดนตรี

ตั้งงานวิจัยของรุ่งฤดี ห่อนาค (2541) ได้ทำศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการดำเนินชีวิต การเปิดรับเพลงกับความพึงพอใจที่มีต่อเพลงไทยสากลของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร” พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการเปิดรับเพลงไทยสากลและความพึงพอใจ การเปิดรับเพลงไทยสากลจากโทรทัศน์ วิดีทัศน์ และการแสดงสด(คอนเสิร์ต) มีความสัมพันธ์เชิง บวกกับความพึงพอใจที่มีต่อเพลงไทยสากล การเปิดรับเพลงไทยสากลจากวิทยุ เทปคาสเซต และคอมแพคดิสก์ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความพึงพอใจที่มีต่อเพลงสากล

จากงานวิจัยดังกล่าวจะพบว่า วัยรุ่นมีความพึงพอใจในการเปิดรับเพลงไทยสากลจากสื่อหลายทางด้วยกัน เพลงไทยสากลที่วัยรุ่นนิยมในปัจจุบันเป็นแนวเพลงที่เปลี่ยนไปจากยุคก่อนมาก มีความหลากหลายทางแนวดนตรีเนื่องมาจากการหยิบยืมวัฒนธรรมตะวันตก ส่วนใหญ่เข้าใจกันในความหมายของ "เพลงสตริง" ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น ป๊อป ร็อก ป๊อปร็อก ฮิพฮอป แดนซ์ ฯลฯ แต่ปัจจุบันนี้ความเจริญเติบโตทางด้านดนตรีมีมากขึ้น มีการรับอารยธรรมทั้งตะวันตกและตะวันออกมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีการสร้างสรรค์งานดนตรีหรือเพลงที่มีความแปลกใหม่มากขึ้น นักแต่งเพลงมักจะนำแนวเพลงต่างๆมาผสมผสาน สร้างสรรค์เป็นแนวเพลงใหม่ขึ้นมาตลอดเวลา ทั้งนี้ก็เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคนั่นเอง

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจรายการเพลงทางโทรทัศน์ในขณะนี้พบว่า รายการเพลงในปัจจุบันมีรายการที่เป็นรายการสด และเป็นรายการที่บันทึกเทปไว้ นอกจากนี้รูปแบบรายการก็มีการผสมผสานกันให้มีลักษณะที่หลากหลายขึ้น ในหนึ่งรายการเพลงอาจจะแบ่งเป็นหลายช่วง ช่วงหนึ่งเป็นการแสดงคอนเสิร์ต ช่วงหนึ่งเป็นช่วงสัมภาษณ์ศิลปิน ช่วงหนึ่งเปิดภาพและเสียงหรือที่เรียกว่า "มิวสิกวิดีโอ" เป็นต้น

จากการสำรวจรายการเพลงไทยสากลทางโทรทัศน์ช่อง 3 , 5, 7, 9, 11 และไอทีวี พบรายการเพลงไทยสากลที่ออกอากาศสดเพียง 2 สถานีโทรทัศน์คือ ช่อง 5 และช่อง 7 เท่านั้น ส่วนสถานีอื่นนั้นมีรายการเพลงเช่นกันทั้งเพลงไทยสากลและเพลงไทยลูกทุ่งแต่เป็นรายการที่บันทึกเทปไว้

การดำเนินรายการเพลงทั้งที่เป็นรายการสดและบันทึกเทปไว้ ต่างก็ต้องใช้พิธีกรที่เป็นผู้ทำหน้าที่แนะนำเพลงและเปิดมิวสิกวิดีโอทางโทรทัศน์ซึ่งเรียกว่า วีเจ ซึ่งมาจากคำว่า Disc Jockey (VJ) เป็นผู้ดำเนินรายการตั้งแต่เปิดรายการจนกระทั่งจบรายการ ดังนั้นการพูดการใช้ภาษาจึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นสิ่งแรก พิธีกรรายการเพลงส่วนใหญ่จะใช้พิธีกรที่ยังอยู่ในวัยใกล้เคียงกับวัยรุ่น สามารถสื่อสารกับกลุ่มผู้ฟังได้อย่างเข้าใจ อาจจะใช้พิธีกรที่เป็นดารานักแสดง พิธีกรที่มีอาชีพเป็นดีเจหรือวีเจอยู่แล้ว หรือพิธีกรหน้าใหม่ทั้งนี้เพื่อการเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นนั่นเอง ดังนั้นพิธีกรจึงต้องให้ความสำคัญในการใช้ภาษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากมีการใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้อง พลิกแพลงจนเกินเหตุแล้ว ผู้ฟังผู้ชมที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยเริ่มเรียนรู้และเลียนแบบก็จะนำไปใช้ผิดตามไปด้วย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงต้องการศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาษาไทยของพิธีกรรายการเพลงไทยสากลทางโทรทัศน์ที่เป็นรายการสด เพราะรายการสดเป็นรายการที่ต้องอาศัยปฏิภาณไหวพริบความแม่นยำ ความเป็นธรรมชาติในการใช้ภาษา การแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า และเมื่อ

เกิดข้อผิดพลาดก็ไม่สามารถแก้ไขได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรายการที่บันทึกเทปไว้รายการสดอาจเกิดข้อผิดพลาดในการใช้ภาษามากกว่า เพราะไม่สามารถแก้ไขอะไรได้ในขณะนั้น เพื่อจะได้ทราบถึงการใช้ภาษาของพิธีกรโดยแท้จริง

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์การใช้และข้อบกพร่องในการใช้ภาษาไทยของพิธีกรรายการเพลงไทยสากลที่เป็นรายการสดทางโทรทัศน์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะการใช้ภาษาไทยของพิธีกรรายการเพลงไทยสากลทางโทรทัศน์
2. ทำให้ทราบข้อบกพร่องในการใช้ภาษาไทยของพิธีกรรายการเพลงไทยสากลทางโทรทัศน์

ขอบเขตของการวิจัย

1. จากการสำรวจรายการเพลงไทยสากลทางโทรทัศน์ช่อง 3,5,7,9,11 และไอทีวี พบว่ารายการเพลงไทยสากลที่เป็นรายการสดมีเพียง 2 สถานีโทรทัศน์คือช่อง 5 และช่อง 7 ซึ่งมีรายการเพลงไทยสากลดังต่อไปนี้

สถานี	รายการ	เวลาถ่ายทอดสด	วันที่ถ่ายทอดสด
สถานีโทรทัศน์สี่ช่อง 5	รายการไอไอซี	12.30 – 13.30 น.	วันจันทร์-วันศุกร์
	รายการไฟว์ไลฟ์	00.20 – 01.20 น.	วันจันทร์-วันศุกร์
สถานีโทรทัศน์สี่ช่อง 7	รายการเพลงทะเลจุจอก	12.00 – 13.00 น.	วันจันทร์
	รายการเกมสอตเพลงฮิต	12.00 – 13.00 น.	วันพฤหัสบดี

2. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลรายการเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคมถึง 31 ตุลาคม 2547 เป็นเวลาทั้งหมด 4 เดือน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. มุ่งศึกษาเฉพาะคำพูดของพิธีกรเท่านั้น โดยมีได้นำคำพูดของผู้ร่วมเล่นเกม คำพูดจากการให้สัมภาษณ์ของศิลปินรับเชิญในรายการและเสียงเพลงประกอบการดำเนินรายการ มาทำการศึกษาด้วย
2. ในกรณีที่พิธีกรใช้คำภาษาอังกฤษที่เป็นชื่อเฉพาะ มิได้นำมาวิเคราะห์ด้วย

นิยามศัพท์เฉพาะ

พิธีกร หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินรายการตั้งแต่เปิดรายการจนจบรายการ ในที่นี้คือ รายการไอไอซี รายการไฟว์ไลฟ์ รายการเกมฮอตเพลงฮิต และรายการเพลงทะเลจ๊อ

คำสแลง หมายถึง คำสร้างใหม่หรืออาจเรียกว่าคำคะนอง คำเดิมที่ปรับเสียงหรือความหมายให้ต่างไปจากปกติเพื่อความแปลกใหม่ และใช้กันเป็นช่วงเวลาสั้นๆ

คำภาษาตลาด คือ คำที่ใช้พูดทั่วไปเป็นภาษาปาก บางคำอาจฟังดูหยาบคาย เช่น อีหนู รายการสด หมายถึง รายการที่ออกอากาศในวันและเวลาที่แพร่ภาพนั้นจริงๆ

เพลงไทยสากล หมายถึง เพลงไทยสมัยใหม่ที่เกิดจากการหยิบยืมวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกมาผสมผสานกันเป็นแนวดนตรีหลายประเภท เช่น ร็อก ป๊อป ป๊อปร็อก ฮิพฮอป แจส แด็นซ์ ฯลฯ